

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ไก่เนื้อ

1. ความเป็นมาของการเลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทย
2. ประเภทการเลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทย

ตอนที่ 2 หลักการและทฤษฎีการบริหารการจัดการ

ตอนที่ 3 ปัญหาในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ

1. ปัญหาด้านการผลิต
2. ปัญหาด้านการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ
3. ปัญหาเรื่องโรคและการระบาดของโรคที่สำคัญในไก่เนื้อ

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไก่เนื้อ

1. ความเป็นมาของการเลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทย

ไก่เนื้อนิยมเลี้ยงกันมานานประมาณกว่า 20 ปีแล้ว ซึ่งก่อนหน้านั้นโดยทั่วไปนิยมบริโภคไก่ใหญ่ที่เป็นไก่พื้นเมืองหรือไก่ดอน สำหรับไก่เนื้อนี้โดยเฉลี่ยเป็นไก่ที่มีอายุไม่เกิน 8 สัปดาห์ มีน้ำหนักประมาณ 2 กิโลกรัม เป็นพันธุ์ไก่ที่ใช้อาหารน้อยมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อสูง เนื้อไก่นุ่มไม่เหนียว มีความโอชะตามแบบฉบับของไก่เนื้อ

การเลี้ยงไก่เนื้อได้กลายเป็นอุตสาหกรรมผลิตเนื้อสัตว์ที่สำคัญยิ่ง มีระบบการจัดการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งระบบการผลิตไก่นั้นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายด้วยกัน คือ ฝ่ายเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่เพื่อผลิตลูกไก่ โดยจะรวมโรงฟักไข่เข้าไปด้วย และฝ่ายเลี้ยงลูกไก่เพื่อผลิตไก่เนื้อส่งออกสู่ตลาด กล่าวคือ การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่เพื่อผลิตลูกไก่นั้นเป็นงานที่ต้องใช้ทุนและใช้วิชาการที่ค่อนข้างสูง ผู้เลี้ยงผสมพันธุ์จะต้องใช้พ่อแม่พันธุ์ไก่ที่ดีที่เหมาะสม ต้องทดสอบพ่อแม่พันธุ์ไก่ที่จะใช้ผสมพันธุ์ว่า มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการผลิตเนื้อสูงเพียงใด และจะต้องจัดการผสมพันธุ์ไก่เพื่อผลิตไข่ฟัก ซึ่งอาจดำเนินการด้านโรงฟักและจัดจำหน่ายลูกไก่ด้วย ส่วนการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อส่งตลาดนั้น มีเทคนิคและวิธีการที่ไม่ยุ่งยากนัก จึงเหมาะสมสำหรับผู้ที่สนใจที่คิดจะเลี้ยงที่ยังไม่ค่อยมีความชำนาญ การเลี้ยงไก่เนื้อมีความได้เปรียบกว่าการเลี้ยงสัตว์อื่นๆ ก็ตรงที่มีความเสี่ยงน้อย เพราะปัจจุบันมีพันธุ์ไก่ที่ผ่านการคัดเลือกและปรับปรุงมาแล้วว่า มีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว

กินอาหารน้อยและมีความต้านทานต่อโรคต่างๆ ได้ดี ทั้งยังมีปัจจัยการผลิตซึ่งประกอบขึ้นเป็นอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่เนื้อที่สมบูรณ์ (ไชยา อัยสูงเนิน, 2532 : 5)

การเลี้ยงไก่เนื้อในปัจจุบันมีประสิทธิภาพค่อนข้างสูง เนื่องจากมีการคัดเลือกพันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคได้ดี มีอัตราการเจริญเติบโตที่ดี ลูกไก่สามารถหาซื้อได้ง่าย มีอาหารสำหรับไก่เนื้อโดยเฉพาะ ที่แตกต่างกันออกไปตามระยะเวลาอายุของไก่ และอุปกรณ์สำเร็จรูปเพื่อความสะดวกในการเลี้ยง ทั้งยังมีเคมีภัณฑ์และมียาป้องกันรักษาโรคมากมาย อีกทั้งไก่เนื้อก็มีโอกาสเป็นโรคน้อยกว่าในอดีต เพราะมีการจัดการที่ดี แต่การเลี้ยงไก่เนื้อนั้นมีข้อเสียคือ กำไรต่อตัวค่อนข้างต่ำทำให้เกษตรกรต้องมีการเลี้ยงไก่เนื้อในจำนวนมาก ซึ่งเมื่อผลผลิตออกมาสู่ท้องตลาดแล้วจะมีผลกระทบต่อราคาขึ้นลงของไก่สด และเรื่องของราคาอาหารไก่และราคาลูกไก่ ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลกำไรของเกษตรกร ซึ่งอาหารก็ต้องมีคุณภาพดีและตรงตามความต้องการโภชนะของไก่ในแต่ละระยะด้วย และมีอาหารให้ไก่กินอย่างเพียงพอตลอดเวลา และในการเลือกพันธุ์ไก่นั้น เกษตรกรควรเลือกพันธุ์ไก่ที่มีอัตราการเจริญเติบโตที่เร็ว และปลอดโรคจากฟาร์มที่น่าเชื่อถือได้เท่านั้น (สากล อุไรกุล, 2537 : 21 - 23)

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกเนื้อไก่ และผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่เป็นอันดับต้นๆ ของโลก ประเทศที่เป็นลูกค้า ได้แก่ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป เกาหลี จีน มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น ดังที่แสดงอัตราส่วนในการส่งออกในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ปริมาณการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทย ปี 2545

ประเทศ	เนื้อไก่สดแช่แข็ง (%)	เนื้อไก่ปรุงสุกแช่แข็ง (%)
1. ญี่ปุ่น	56.51	44.85
2. สหภาพยุโรป	24.60	47.42
3. เกาหลี	9.69	1.92
4. จีน	2.92	0.08
5. มาเลเซีย	2.22	0.02
6. สิงคโปร์	2.14	2.42
7. ฮองกง	0.95	2.59
8. แอฟริกาใต้	0.42	-
9. ตะวันออกกลาง	0.42	0.34
10. ฟิลิปปินส์	-	0.04
11. แคนาดา	-	0.23
12. อื่นๆ	0.13	0.09
รวม	100	100

(ที่มา : สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์, 2545 : 23)

มูลค่าการส่งออกของปี 2544 เท่ากับ 437,797 ตัน คิดเป็นเงิน 38,308 ล้านบาท และในปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็น 45,300 ล้านบาท จะเห็นว่าเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่เป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก

การที่เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ สามารถส่งออกได้เป็นจำนวนมากนี้มีผลมาจากกรณีที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทุกท่านร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาปรับปรุงการเลี้ยงจนเป็นผลสำเร็จเป็นที่ต้องการของนานาประเทศ สามารถเลี้ยงไก่ได้ดีมีน้ำหนักดี เปอร์เซนต์การเลี้ยงรอดสูง และไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงแต่อย่างไก็ดี เนื่องจากลูกค้าของประเทศไทยเป็นลูกค้าจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกตั้งที่กล่าวไว้แล้วจึงมีความแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อย ดังนั้นความยากลำบากของการเลี้ยงไก่ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า คือการที่ไก่หนึ่งตัว จะถูกนำไปผลิตเป็นสินค้าหลายชนิดและส่งไปขายหลายประเทศ ในการเลี้ยงไก่จึงต้องมีการเลี้ยงให้ถูกต้องตรงตามความต้องการของลูกค้าหลายๆประเทศพร้อมกันด้วย ดังนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่จึงควรมีความรู้ความเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้าและมาตรฐานต่างๆ ของประเทศไทยในด้านคุณภาพเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่

2. ประเภทการเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย

แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

2.1 ประเภทเลี้ยงแบบอิสระ ผู้เลี้ยงประเภทนี้จะใช้เงินทุนของตนเองหรืออาจกู้เงินจากแหล่งเงินทุน ซึ่งไม่มีข้อผูกพันใดๆ กับบริษัทผู้ผลิตลูกไก่ อาหาร ยา ได้ตามความต้องการ สำหรับด้านการตลาดก็เช่นเดียวกัน ผู้เลี้ยงมีอิสระในการเลือกการตลาด แต่การเลี้ยงประเภทนี้อาจเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงของภาวะตลาด ดังนั้น ผู้เลี้ยงจะต้องติดตามเคลื่อนไหวของตลาดตลอดเวลา

2.2 ประเภทการเลี้ยงแบบรับจ้าง การเลี้ยงไก่ประเภทนี้ผู้เลี้ยงจะต้องรับภาระการลงทุนด้านถาวรวัตถุ เช่น ที่ดิน โรงเรือน อุปกรณ์ ตลอดถึงค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าแรงงาน และอื่นๆ ส่วนค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ลูกไก่ และเวชภัณฑ์ต่างๆ บริษัทเป็นผู้ลงทุนให้ ผลตอบแทนที่ผู้เลี้ยงได้รับคือค่าจ้างเลี้ยงโดยจะตกลงกับบริษัทก่อนที่จะนำไก่เข้าเลี้ยงว่า จะได้รับตัวละเท่าไร เมื่อเลี้ยงไก่จนได้ขนาดที่จ้างเลี้ยงก็จะจับไก่ไปจำหน่ายเอง จะเห็นว่าการเลี้ยงประเภทนี้ไม่ต้องรับภาระด้านการตลาด จึงไม่เป็นการเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาไก่ในตลาด

2.3 ประเภทการเลี้ยงไก่แบบประกันราคา การเลี้ยงประเภทนี้จะมีการทำสัญญาซื้อไว้ล่วงหน้า คือ ผู้เลี้ยงจะทำสัญญากับบริษัทหรือตัวแทนว่าจะรับซื้อกันราคากิโลกรัมละเท่าไร โดยผู้เลี้ยงจะต้องซื้อลูกไก่ อาหาร เวชภัณฑ์ต่างๆ จากผู้ประกันราคาเท่านั้น ส่วนการลงทุนด้านอื่นๆ ผู้เลี้ยงเป็นผู้ดำเนินการเอง เมื่อผู้เลี้ยงเลี้ยงไก่ได้ขนาด ผู้ที่ทำสัญญาหรือตัวแทนก็จะจับไก่ในราคาที่ประกันไว้ (บุญลือ สมบูรณ์วงศ์, 2537 : 19 - 20)

หลักการและทฤษฎีการบริหารการจัดการ

การจัดองค์การก็เพื่อกำหนดหรือออกแบบโครงสร้างขององค์การ ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์ภายในของงาน อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคล การประสานงานระหว่างหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ขององค์การ ซึ่งจำเป็นจะต้องพิจารณาที่วัตถุประสงค์ขององค์การด้วย ถ้าวัตถุประสงค์ขององค์การมีความหลากหลายและจำนวนมาก โครงสร้างของความสัมพันธ์ต่างๆ ดังกล่าว หรือโครงสร้างขององค์การก็จะมีความซับซ้อนมากกว่าโครงสร้างขององค์การที่ออกแบบเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ไม่หลากหลายหรือมีจำนวนน้อยกว่า

นอกจากนี้การจัดองค์การยังมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการประกันให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ โดยที่สมาชิกขององค์การต่างก็รู้หน้าที่และบทบาทของตนเองในองค์การ และเพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ได้ ถูกจัดรวมกลุ่มเป็นหน่วยงานหรือเป็นฝ่ายในลักษณะประสาน และร่วมมือกันดำเนินงานให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อองค์การในสวนรวม ไม่ใช่มุ่งแต่ผลประโยชน์เฉพาะแต่ละหน่วยงานหรือฝ่ายที่ประกอบกันขึ้นเป็นองค์การ (สายัณห์ เทวัน, 2540 : 30 - 31)

การบริหารแบบเบ็ดเสร็จ (Total Quality Management - TQM)

เป็นการบริหารคุณภาพที่ให้บุคลากรในทุกสายงานมีส่วนร่วมกับการบริหารคุณภาพ
ปรัชญา 3 ประการ ของการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จก็คือ

1. ความมีส่วนร่วมทั่วทั้งองค์กร (Company - Wide) ภายใต้หลักการนี้จะทำให้การควบคุมคุณภาพเป็นความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับ โดยในระดับพนักงานจะต้องมีการควบคุมคุณภาพด้วยตนเอง

การพัฒนาบุคคลสามารถทำได้โดย

1. 3S เป็นการจัดระเบียบการทำงานโดยสามารถมองด้วยตาเปล่าได้

3S คือ Seiri = สะสาง

Seiton = สะดวก

Seiso = สะอาด

2. QCC (Quality Control Circle) เป็นการดำเนินการของสมาชิกกลุ่มย่อยในสถานที่ทำงานเดียวกัน ด้วยความสมัครใจ เพื่อการควบคุมและการปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการ โดยกลุ่มย่อยดังกล่าวนี้จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่รู้จักจบ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมคุณภาพทั่วทั้งองค์กร

3. IE (Industrial Engineering) ใช้ความรู้ในสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรมมาทำการพัฒนางานที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น

4. VA (Value Analysis) โดยให้คนงานช่วยลดต้นทุนที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพ

2. ความระบบ (Systematic) หมายถึง การบริหารภายใต้แนวคิดที่สามารถสอกลับได้ (Traceability) โดยไม่มีอุปสรรคจากหน้าทำงาน ตำแหน่งงาน หรือสายการผลิต

3. การตัดสินใจด้วยข้อเท็จจริง (Scientific) การแก้ปัญหาสามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ Deductive จะเป็นการแก้ปัญหาในเชิงทฤษฎี กล่าวคือพิจารณาจากเหตุและผล แล้วจะสรุปเข้าหาข้อสรุปโดยทันที ส่วนอีกกรณีหนึ่งคือ Inductive จะเป็นวิธีอนุมานที่หมายถึงความพยายามอธิบายด้วยสาเหตุและผล คือ เมื่อเผชิญปัญหาจะต้องพยายามรวบรวมข้อมูลประกอบกับการสังเกตการณ์ แล้วจะทำการสร้างสมมติฐานและพิสูจน์สมมติฐานด้วยหลักฐานอ้างอิง และเมื่อผ่านการพิสูจน์แล้วว่าวิธีการนั้นมีความถูกต้องจึงดำเนินการรักษาไว้ด้วยการทำเป็นมาตรฐาน

การบริหารคุณภาพแบบ TQM ที่จะประสบความสำเร็จนั้นจะต้องได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่จากผู้บริหารระดับสูง โดยมีแนวทางในการปฏิบัติพื้นฐานดังนี้

1. ค้นหาความต้องการของลูกค้าทั้งลูกค้าภายในและลูกค้าภายนอกองค์กร ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลรูปแบบต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสำเร็จ
2. ออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการที่จะบรรลุความพึงพอใจของลูกค้า
3. ออกแบบกระบวนการผลิต และหาทางป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น
4. เก็บผลของงานปฏิบัติงานไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน
5. พยายามขยายแนวความคิดเหล่านี้ไปยังผู้ผลิตรายย่อยด้วย

นอกจากนี้ สตีเฟเวนสัน (Stevenson) ยังได้เสนอแนวทางเพิ่มเติมที่สำคัญคือ

1. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continual Improvement) โดยมีกิจกรรมตามวงจรการบริหารคุณภาพเดมมิง (Deming Cycle) ในประเทศญี่ปุ่นจะใช้คำว่า ไคเซ็น (Kaizen) แทนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอนอยู่ 4 ขั้นตอนดังนี้ (PDCA)

- 1.1 การวางแผน (Plan)
- 1.2 ดำเนินการตามแผน (Do)
- 1.3 ตรวจสอบ (Check)
- 1.4 ปฏิบัติการแก้ไข (Act)

2. การเทียบเคียง (Benchmarking) กับบริษัทคู่แข่ง

3. การให้อำนาจแก่พนักงาน (Empowerment)

4. ทำงานเป็นทีม (Team Approach)

5. การตัดสินใจตามข้อเท็จจริงแทนความคิดเห็น (Decisions Based on Facts Rather than Opinions)

6. ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคหรือเครื่องมือที่จะใช้ (Knowledge of Tools)

7. คุณภาพจากผู้ผลิตรายย่อย (Supplier Quality) โดยที่ผู้ผลิตรายย่อยจะต้องมีการประกันคุณภาพและปรับปรุงคุณภาพของวัสดุ เพื่อที่จะส่งมอบวัสดุที่มีคุณภาพและตามเวลาที่กำหนด (พจนาน เดียววัฒนรัฐติกาล, 2545 : 134 - 137)

ปัญหาในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ

1. ปัญหาด้านการผลิต

1.1 พันธุ์ไก่เนื้อยังต้องสั่งซื้อไก่พันธุ์ทั้ง ปูย่าพันธุ์ และพ่อแม่พันธุ์มาจากต่างประเทศ ซึ่งมีราคาแพง สาเหตุที่ราคาลูกไก่แพงนั้น เนื่องจากผู้ผลิตลูกไก่ส่งพ่อแม่พันธุ์เข้ามามากในขณะที่ราคาลูกไก่ดี การส่งเข้าแม่พันธุ์มีปริมาณมาก ปกติแล้วพ่อแม่พันธุ์จะมีอายุการใช้งานเพียง 1 ปี จากนั้นก็จะปลดระวาง แล้วส่งเข้ามาทดแทน อย่างไรก็ตามเมื่อส่งเข้ามาเป็นจำนวนมากเพื่อผลิตลูกไก่ให้ได้จำนวนที่ต้องการ ค่าใช้จ่ายย่อมจะสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว บางครั้งลูกไก่อายุต่ำมาก ฟาร์มนั้นอาจจะผลิตลูกไก่เพียงครั้งเดียว ส่วนที่เหลือจะขายไข่ออกไปเพื่อบริโภค เพื่อลดต้นทุนการผลิต แต่ค่าใช้จ่ายยังคงที่ จำเป็นจะต้องจำหน่ายลูกไก่ในราคาที่สูงเพื่อชดเชยส่วนที่ขาดทุน ค่าแรงงานสูงขึ้นก็มีผลต่อราคาผลิตลูกไก่ต่อหน่วยด้วยเช่นกัน อีกทั้งเมื่อราคาอาหารสัตว์แพง ก็มีผลกระทบต่อราคาลูกไก่เช่นกัน รวมไปถึงการลงทุนด้านโรงเรือนค่อนข้างสูง เพราะต้องใช้เทคนิคใหม่ๆ เช่น สร้างเป็นโรงเรือนปิด และมีการควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือน ทำให้สามารถเลี้ยงได้มากขึ้น ให้ผลผลิตสูงแต่เมื่อเทียบราคาหน่วยแล้วจะสูงกว่าการเลี้ยงแบบเก่าๆ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ราคาลูกไก่แพงขึ้น

1.2 อาหารสัตว์มีราคาแพง

อาหารสัตว์มีราคาแพงก็เนื่องมาจากวัตถุดิบอาหารสัตว์จำพวกข้าวโพด และกากถั่วเหลืองที่ผลิตภายในประเทศไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ ทำให้มีราคาแพง ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศเข้ามาใช้ ในกรณีของปลาป่นก็เช่นกันมักจะมีการขาดแคลนอยู่เสมอ เนื่องจากขาดแคลนปลาเบ็ดที่นำมาทำเป็นปลาป่นหรือปลาที่จับได้ก็ไม่มีคุณภาพดีนักทำให้ต้องมีการนำเข้าปลาป่นจึงทำให้ราคาสูงขึ้น รวมทั้งยังเป็นผลมาจากการถูกเก็บภาษีเสริมหรือที่เรียกกันว่า Surcharge Tax อีกจึงทำให้อาหารสัตว์มีราคาแพง

2. ปัญหาด้านการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ

2.1 การเตรียมโรงเรือน

ในฟาร์มใหม่ๆ การเตรียมโรงเรือนเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างดี เพราะถ้าการเตรียมไม่ดีจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคระบาดได้ง่าย โรคระบาดของไก่เนื้อส่วนใหญ่จะเป็นโรคที่ร้ายแรง ทำให้เกิดการสูญเสียอย่างมากต่อการผลิต สิ่งสำคัญในการเตรียมโรงเรือนไก่เนื้อคือ จะต้องล้างทำความสะอาด ทั้งภายในและภายนอกตัวโรงเรือนรวมถึงอุปกรณ์ต่างๆ ด้วย ใน

โปรแกรมการเลี้ยงไก่เนื้อนั้นจะใช้ระบบการเข้าไก่พร้อมกันทั้งหมด และเอาไก่ออก เพื่อขายพร้อมกันทั้งหมด ซึ่งไก่ที่จะนำมาเลี้ยงในแต่ละโรงเรือนเลี้ยงรวมกัน จะมีอายุเท่ากันหมด หลังจากนั้นเวลาจับไก่ขายจะต้องจับให้หมดภายใน 1 - 3 วัน เมื่อขายไก่หมด โรงเรือนจะว่างในช่วงนี้ก็สามารถทำความสะอาดโรงเรือนให้สะอาดเพื่อเป็นการหยุดพักโรงเรือน เป็นการตัดวงจรของโรคไก่ และป้องกันการติดต่อของโรคไก่ที่จะเลี้ยงในรุ่นต่อไป

การพักเล้า

หลังการจับไก่ขายต้องทำความสะอาด และฆ่าเชื้อโรคในโรงเรือนทั้งหมดรวมถึงบริเวณรอบโรงเรือนด้วย เพื่อเป็นการป้องกันการคงอยู่และการแพร่เชื้อจากไก่ชุดเก่าไปให้ไก่ชุดใหม่โดย

1. นำภาชนะที่ใส่น้ำ ใส่อาหาร มาล้างทำความสะอาด ฆ่าเชื้อ และผึ่งแดด
2. กวาดมูลไก่ รวมทั้งแกลบทั้งหมดออกจากเล้า และให้กองมูลไก่อยู่ห่างจากเล้ามากที่สุด ถ้าหากจำเป็นต้องเก็บกองมูลไก่ก็จะฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อให้กองมูลไก่เปียกอยู่เสมอ และนำกระสอบหรือถุงอาหารคลุมไว้ เพื่อกันลมพัด แต่ทางที่ดีนั้นจะไม่เก็บกองมูลไว้ในฟาร์ม โดยเฉพาะถ้าเป็นมูลไก่จากเล้าที่เป็นโรค
3. แฉกกันกกที่เป็นไม้ไผ่จากการเลี้ยงไก่รุ่นก่อนที่เกิดโรคระบาด จะฉีดพ่นด้วยน้ำให้สะอาดทิ้งไว้ให้แห้ง และฉีดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อให้ชุ่ม หรือจะใช้วิธีแชลงในถังปูนขนาดใหญ่ที่บรรจุน้ำยาฆ่าเชื้อไว้
4. ทำความสะอาดภายในโรงเรือน ฉายยา ผ้าม่าน กวาดหยากไย่ออกให้หมด ใช้น้ำฉีดล้างทั้งภายในและบริเวณรอบนอกโรงเรือน
5. ล้างพื้นโรงเรือนด้วยน้ำสะอาดหรือถ้าเป็นพื้นดินหลังจากนำมูลไก่ออกแล้วจะปรับหน้าดินให้เสมอกัน จากนั้นจะใช้ปูนขาว หรือโซดาไฟทิ้งไว้ระยะหนึ่ง แล้วพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อหรือบางครั้งก็จะใช้ฟอร์มาลิน หรือยาฆ่าเชื้ออื่นๆ ตามความเหมาะสมแล้วทิ้งไว้ระยะหนึ่งให้พื้นเริ่มหมาด
6. ปูพื้นด้วยแกลบใหม่ ฆ่าเชื้อแกลบโดยพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อลงแกลบ จากนั้นนำผ้าม่านกันรอบโรงเรือนปิดลง ไม่ให้คนหรือสัตว์ทุกชนิดเข้าไปได้
7. พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อรอบโรงเรือนและบริเวณหน้าเล้าวางอ่างจุ่มเท้าที่ผสมยาฆ่าเชื้อพร้อมรองเท้าสำหรับเดินเข้าภายในเล้า
8. เมื่อทราบกำหนดเวลาลูกไก่ใหม่จะเข้าเล้าจะต้องเตรียมการยกต่อไป โดยเตรียมล่วงหน้าก่อนลูกไก่มาถึงประมาณ 1 - 2 วัน และพ่นน้ำยาฆ่าเชื้ออีกครั้ง ในโรงเรือนก่อนนำไก่เข้า 1 วัน (หากกรณีใช้ฟอร์มาลินพ่นบางๆ หรือพ่นก่อนไก่เข้า 2 วัน) การพักเล้าจะใช้เวลาพักเล้าประมาณ 14 วันหรือ 2 สัปดาห์

การฆ่าเชื้อและการพักเล้า

ตารางที่ 2.2 แสดงวิธีการฆ่าเชื้อและการพักเล้า

ขั้นตอนการฆ่าเชื้อ	ชนิดของยาฆ่าเชื้อและอัตราส่วนที่ใช้	หมายเหตุ
1. ฟันยาฆ่าเชื้อรอบที่ 1	FORMALIN 1 : 10 หรือ Glutaraldehyde 1 : 100 ประมาณ 300 มล. ต่อ พท. 1 ตร.ม.	พ่นให้ทุกที่ในทุกเล้ารวมทั้ง ผ้าม่านและรอบนอกรัศมี 2 - 3 เมตร
2. ราดโซดาไฟ	พื้นปูน พื้นเล้าลอย 1 : 100 พื้นดิน 5 : 100 ประมาณ 300 มล. ต่อ พท. 1 ตร.ม	ราดทั้งในเล้าและบริเวณรอบ นอกเล้ารัศมี 1.5 - 2 เมตร ได้ผลดีในการฆ่าเชื้อไวรัส เช่น IBD และทำลายไข่พยาธิต่างๆ
3. โรยปูนขาว	ประมาณ 1 กก. ต่อ พท. 1 ตร.ม	โรยบางๆ ให้ดูขาวทั่วพื้นใน เล้าและรอบนอกเล้าที่ตาก หญ้าไว้
4. ปิดเล้า พักเล้าอย่าง น้อย 7 วัน		ควรพักเล้าถ้าไก่อุ่นมีปัญหา โรครุนแรง แต่ถ้าไก่อ่อนปกติ จะไม่พักเล้าในช่วงนี้ได้
5. เข้าแกลบ		เลือกใช้แกลบที่ ใหม่ แห้ง สะอาด
6. ติดตั้งกกและอุปกรณ์	เช็ดอุปกรณ์กัก หลอดไฟ อุปกรณ์เลี้ยง ไก่ ที่แช่น้ำยาได้ให้แช่ฆ่าเชื้อกลุ่ม Iodine หรือกลุ่ม Quaterary ammonium compound 1 : 100 นาน 30 นาที	ท่อน้ำในเล้าใช้ยาฆ่าเชื้อกลุ่ม Iodine หรือกลุ่ม Quaternary ammonium compound 1 : 100 ผ่านเข้าท่อไปยังแช่ไว้ เหมือนกับล้างฆ่าเชื้ออุปกรณ์ อื่นๆ
7. ฟันยาฆ่าเชื้อรอบที่ 2	เหมือนครั้งที่ 1	เหมือนครั้งที่ 1 ควรเพิ่มการ กลับแกลบให้ถูกน้ำยาฆ่าเชื้อ ให้มากที่สุด
8. ปิดเล้า พักเล้าอย่าง น้อย 7 วัน		ห้ามผู้ไม่มีกิจธุระเข้าไปในเล้า และต้องอาบน้ำเปลี่ยนชุด ทำงานที่สะอาดเวลาเข้าเล้าไก่
9. ฟันยาฆ่าเชื้อครั้งที่ 3	เหมือนครั้งที่ 1	ทำก่อนเข้าไก่ 1 - 2 วัน

2.2 การเตรียมกกลูกไก่ (Brooding)

ในการเลี้ยงไก่เนื้อการกกนับเป็นหัวใจที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง เพราะถ้าหากกกไม่ดีก็จะมีผลเสียต่อสุขภาพไก่ อัตราการเลี้ยงรอดและอัตราการแลกเนื้อได้ ดังนั้น ผู้เลี้ยงจำเป็นต้องดูแลช่วงกกเป็นพิเศษ เนื่องจากลูกไก่ในช่วงแรกยังเล็กบอบบางและการทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกายยังไม่พัฒนาดีพอ จึงทำให้ไก่มีโอกาสเครียด อ่อนแอ ป่วย และตายง่าย ซึ่งการกกก็เป็นการช่วยในเรื่องอุณหภูมิแวดล้อม เพื่อไม่ให้ลูกไก่หนาวหรือร้อนจนเกินไป โดยปกติมักจะกกลูกไก่ประมาณ 10 - 14 วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิในแต่ละพื้นที่ด้วย

การเตรียมตัวก่อนกก

1. เตรียมโรงเรือนและอุปกรณ์ต่างๆ

1.1 จัดอุปกรณ์การให้น้ำและให้อาหารที่สะอาดและเพียงพอต่อจำนวนไก่

1.2 จัดเตรียมผ้า màn ให้สะอาดและใช้งานได้เพื่อป้องกันลมโกรก และควบคุม

อุณหภูมิในโรงเรือนได้

1.3 จัดเตรียมพื้นรองนอนที่แห้งและสะอาด โดยปกติจะปูรองหนาประมาณ 2-3 นิ้ว

1.4 การเตรียมเครื่องกกที่ใช้งานได้ให้เหมาะสมกับจำนวนไก่

ตารางที่ 2.3 แสดงความหนาแน่นในการกกลูกไก่

ความหนาแน่นสูงสุดในการกกทั่วไป	
ชนิดของหั่วกก	จำนวนไก่
แบบ Pancake (Jet)	500 - 750 ตัว/กก
แบบ Infrared (Radiant)	1,500 - 2,000 ตัว/กก
แบบ Forced Air Furnaces	21 ตัว/ตารางเมตร

ในการกกต้องล้อมลูกไก่อยู่ในวงกก เพื่อให้ไก่อยู่ในบริเวณที่อุณหภูมิอบอุ่นพอเหมาะ และสะดวกในการหาน้ำและอาหารกิน อุปกรณ์ที่ล้อมกกจะมีหลายรูปแบบและขนาดแตกต่างกันไป แต่ความสูงส่วนใหญ่ประมาณ 60 เซนติเมตร

2. ก่อนลูกไก่ถึงฟาร์ม 1 - 2 ชั่วโมง ควรจะให้ความร้อนก่อนจนแน่ใจว่าได้ความร้อนที่พอเหมาะตามอุณหภูมิที่ไ้กกได้ถูกต้อง นอกจากนี้ควรเติมน้ำผสมวิตามินเอาไว้ให้ลูกไก่กิน

การปฏิบัติเมื่อลูกไก่มาถึงฟาร์ม

1. ค่อยๆ ปล่อยลูกไก่ลงพื้น พร้อมทั้งจดจำนวนที่ปล่อยในแต่ละกก เช็คจำนวนที่ตายในกสองและไก่คัดทิ้ง

2. ปล่อยให้ลูกไก่กินน้ำหลังจากนั้นประมาณ 3 - 4 ชั่วโมง เมื่อลูกไก่เริ่มฟื้น แข็งแรงดีแล้ว จึงให้อาหารโดยวางถาดอาหารและกระปุกน้ำให้กระจายทั่วพื้นวงกก และควรให้อาหาร

ปริมาณน้อยๆ แต่บ่อยครั้ง เพื่อให้อาหารสดและสะอาด นอกจากนี้ทุกครั้งที่มีการให้อาหารควร จะร่อนเอาแกลบหรือเศษวัสดุรองพื้นหรืออุจจาระที่ปนเปื้อนออกทุกครั้ง

3. นำเศษกระดาษกล่องลูกไก่ออกนอกเล้าและกำจัดทิ้ง
4. หมั่นตรวจสอบดูแลเครื่องกก อุณหภูมิ และการระบายอากาศภายในเล้าบ่อยๆ

ตารางที่ 2.4 แสดงอุณหภูมิที่ใช้ในการกกลูกไก่

อุณหภูมิที่แนะนำในการกกลูกไก่เนื้อ	
อายุ (วัน)	อุณหภูมิการกก (C°)
1 - 4	36 - 35
5 - 8	34 - 33
9 - 12	32 - 31
13 - 18	30 - 29

5. เมื่อลูกไก่เริ่มโตขึ้น ต้องขยายวงกกให้กว้างขึ้น เพื่อขยายพื้นที่ให้ลูกไก่ไม่อยู่ อย่างแออัด และเมื่อขยายวงกกต้องเพิ่มอุปกรณ์ให้น้ำ และอาหารตามสัดส่วนที่เหมาะสมด้วย

2.3 การให้อาหาร

อาหารระยะที่หนึ่ง ให้ช่วงอายุ 1 - 21 วัน เป็นอาหารที่มีปริมาณโปรตีน 21%

อาหารระยะที่สอง ให้ช่วงอายุ 22 - ก่อนจับขาย 7 วัน มีปริมาณโปรตีน 19%

อาหารระยะที่สาม ให้ช่วงอายุ 7 วันสุดท้าย จนถึงจับขาย มีปริมาณโปรตีน 18%

การเปลี่ยนอาหารในแต่ละระยะจะค่อยๆ เปลี่ยน เพื่อไม่ให้ไก่เกิดความเครียดและป้องกันการเกิด ปัญหาท้องเสียตามมา โดนในวันแรกผสมอาหารที่ให้เดิมอยู่แล้วต่ออาหารระยะใหม่ ในอัตราส่วน 3 : 1 แล้วเพิ่มเป็น 2 : 1 และ 1 : 1 ในวันที่ 2 และ 3 ถัดมา หลังจากนั้นจึงให้อาหารระยะใหม่ ทั้งหมด

อาหารไก่เนื้อต้องเป็นอาหารที่มีคุณภาพสูงช่วยให้ไก่โตเร็วขนงอกเร็วแข็งแรง เนื่องจากไก่เนื้อใช้เวลาการเจริญเติบโตจากลูกไก่จนถึงน้ำหนักส่งตลาดใช้เวลาเพียง 40 - 45 วัน เท่านั้น การเจริญเติบโตที่รวดเร็วนี้อาจทำให้อาหารไก่ที่นำมาใช้จำเป็นต้องมีคุณภาพสูง ลักษณะ อาหารไก่ในปัจจุบันเป็นอาหารที่ผลิตมาจากวัตถุดิบที่มีคุณภาพคัดพิเศษ มีรูปแบบของสูตรผสม อาหารสัตว์ที่ทันสมัยการคำนวณสูตรอาหารสัตว์ส่วนมากโรงงานอาหารสัตว์จะใช้คอมพิวเตอร์ในการคำนวณ เพื่อให้เป็นไปตามตารางและรูปแบบของสูตรตามความต้องการของพันธุ์ไก่นั้นๆ เพื่อให้ ไก่สามารถเจริญเติบโตได้ตามระยะการเจริญของไก่เนื้อ ซึ่งปกติไก่จะมีการเจริญเติบโต เป็น 3 ระยะคือ การเจริญเติบโตในช่วงไก่เล็กเกษตรกรก็ให้อาหารสำหรับไก่เล็ก หลังจากไก่น้ำหนักตัวได้

ประมาณ 1 กิโลกรัม ซึ่งในช่วงนี้เป็นช่วงเวลาของการให้อาหารไก่ใหญ่ที่มีคุณภาพทางอาหาร แตกต่างไปจากอาหารไก่เล็กและระยะสุดท้ายก่อนจับไก่ขาย อาหารที่ไก่ต้องการและมีความเหมาะสม คือ อาหารที่ไม่มียาปฏิชีวนะเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจึงควรให้อาหารประเภทนี้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่เกษตรกรควรใช้อาหารที่ผลิตจากโรงงานอาหารสัตว์ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะไม่สามารถทำการผสมเอง และการเลี้ยงไก่เนื้อในปัจจุบันเกษตรกรรับอาหารจากบริษัทที่ติดต่อในราคาที่สูงซื้อเชื่อได้ การใช้อาหารที่มีคุณภาพ เป็นเรื่องที่มีผลกับธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้อมาก เนื่องจากต้นทุนการผลิต ประมาณ 75 เปอร์เซ็นต์ เป็นต้นทุนการผลิตในเรื่องอาหารสัตว์ ดังนั้น การให้อาหาร การให้อาหาร การเก็บอาหาร เป็นเรื่องสำคัญมาก เกษตรกรจำเป็นต้องดูแลเรื่องนี้เป็นพิเศษ เกษตรกรบางรายมีการสร้างโกดังที่ดีมาก เพื่อการเก็บอาหารไก่เนื้อโดยเฉพาะ

2.4 การจัดการด้านต่างๆ

2.4.1 การจัดการด้านแรงงาน

การจัดการในการดูแลไก่เนื้อ มีแรงงานเกี่ยวข้องแบ่งเป็น 4 ช่วงดังนี้

1) ช่วงการจัดการไก่เล็ก ซึ่งเป็นช่วงที่ใช้แรงงานตลอด 24 ชั่วโมง และควรเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นช่วงที่มีความสำคัญมาก การใช้แรงงานในช่วงนี้ ส่วนมากเกษตรกรจะใช้แรงงานในครอบครัว โดยในจำนวนการเลี้ยงที่ไม่เกิน 4,000 ตัว สามารถใช้แรงงานในการดูแลสลับกันรวมเพียง 2 คน ก็พอเพียง

2) ช่วงการให้วัคซีนป้องกันโรค ซึ่งในช่วงนี้มีความจำเป็นในการใช้แรงงานเพิ่มขึ้นโดยตลอดอายุของการเลี้ยงไก่ มีการให้วัคซีนป้องกันโรคอยู่ 2 ครั้ง คือ อายุไก่ที่ 10 วัน ครั้งหนึ่งและอายุไก่ที่ 14 วัน อีกครั้งหนึ่ง อาจมีการจ้างแรงงานช่วยในงานนี้ เพิ่มอีก 1 คน เฉพาะการให้วัคซีนป้องกันโรคในไก่

3) ช่วงการเลี้ยงไก่หลัง 3 อาทิตย์ เป็นต้นไป เป็นการเลี้ยงไก่ที่ใช้แรงงานเพียง 1 คน ก็สามารถดูแลไก่ในจำนวนไม่เกิน 4,000 ตัว โดยงานหลักเป็นเรื่องการให้อาหาร น้ำ จับไก่ตาย คัดไก่ตัวเล็กออก และทำการผสมซึ่งน้ำหนักไก่ เป็นต้น

4) ช่วงการจับไก่ขาย โดยปกติการจับไก่ขาย หรือการจับไก่ขึ้นรถเพื่อการขายนั้น หน้าที่ในการจับไก่ขาย เป็นหน้าที่ของเกษตรกร เนื่องจากการจับไก่ในโรงเรือนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความชำนาญในการจับ มิฉะนั้น จะพบการสูญเสียจากการจับไก่ได้ และต้นทุนไก่ในช่วงนี้มีต้นทุนสูงมาก ความต้องการใช้แรงงานในช่วงนี้ใช้แรงงานไม่เกิน 4 คน

2.4.2 การจัดการสภาพทั่วไป

ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงไก่จนถึงการจับไก่ขายเกษตรกรจะตรวจดูแล และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องคือ

1) การตรวจดูไก่เป็นประจำ การตรวจดูไก่เพื่อติดตามสุขภาพไก่ หรือ ปัญหาของไก่ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่แก้ปัญหาดังกล่าวได้รวดเร็ว และมีความเสียหายน้อยที่สุด

2) การทำความสะอาด ทำการล้างกระดิกน้ำ และเปลี่ยนน้ำสะอาดให้ไก่ วันละ 2 ครั้ง คือ เช้า - เย็น

3) การคัดแยกไก่ป่วย ไก่พิการ ไก่กระแกรน ทำการแยกไก่ที่ผิดปกติ ดังกล่าวออกมาเลี้ยงต่างหาก หรือคัดทิ้งตามความเหมาะสม

4) การตรวจดูพื้นเล้า ทำการตรวจอยู่เสมอ ถ้ามีบริเวณที่เปียกแฉะจะดัก แกลบบริเวณดังกล่าวทิ้งแล้วเปลี่ยนแกลบใหม่

5) การกลับพื้นแกลบ ทำการกลับพื้นแกลบ 1 - 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เพื่อให้พื้นแกลบแห้งช่วยลดความเปียกชื้น

6) การระบายอากาศ ทำการระบายอากาศภายในเล้า โดยเฉพาะเมื่อไก่ เริ่มโตขึ้น หรืออากาศร้อนจะเปิดม่านด้านใต้ลม เพื่อให้การระบายอากาศภายในเล้าดีขึ้น

7) การปรับระดับถังอาหาร และกระดิกน้ำให้เหมาะสม โดยทำการปรับถังอาหารและกระดิกน้ำให้สูงกว่าหลังไก่ประมาณ 1 นิ้ว ซึ่งการปรับนี้จะทำตามความเหมาะสมหรือปรับทุกสัปดาห์

8) การทำความสะอาดโรงเรือน ทำความสะอาดโรงเรือนและบริเวณรอบๆ โรงเรือนไม่ปล่อยให้มียุง หรือวัชพืชรกรุงรัง

9) การจัดบันทึกการเลี้ยงประจำวัน การจัดบันทึกประจำวัน เช่น การให้อาหาร ยา การตายจำนวนไก่คัดทิ้ง เพื่อเป็นข้อมูลตรวจสอบให้การเลี้ยงไก่มีประสิทธิภาพ

2.4.3 การจัดการด้านสุขภาพ การป้องกันโรคและควบคุม

ไก่เนื้อเป็นสัตว์ที่เจริญเติบโตเร็วโดยเฉลี่ยไก่เนื้อสามารถเจริญเติบโตได้วันละ 45 - 50 กรัม และการเจริญเติบโตนี้จำเป็นที่ไก่เนื้อต้องมีสุขภาพดี ไม่เป็นโรค ไม่ติดเชื้อ ดังนั้น จำเป็นต้องมีความสะอาด ปลอดภัยในเขตการเลี้ยงตลอดเวลา เพื่อให้ไก่เนื้อมีประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อได้มากที่สุด ความสำคัญในเรื่องนี้มีตั้งแต่ก่อนการเริ่มการเลี้ยงไก่ หรือมีความสำคัญตั้งแต่การล้างเตรียมโรงเรือนเลี้ยงไก่ ขั้นตอนในการจัดการนี้มีดังต่อไปนี้คือ

1) การทำความสะอาดและพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ เกษตรกรจะปฏิบัติเมื่อจับไก่หมดแล้วตั้งรายละเอียดในการเตรียมและพักเล้าที่กล่าวมาข้างต้น

2) อ่างน้ำยาฆ่าเชื้อ อ่างน้ำยาจะอยู่หน้าเล้าเปลี่ยนน้ำยาฆ่าเชื้อใหม่ทุกวัน ใช้จุ่มเท้าก่อนเข้าเล้าทุกครั้ง จะมีรองเท้าสำหรับใส่เข้าเล้าโดยเฉพาะ

3) การเข้มงวดการเข้า - ออกโรงเรือน มีมาตรการการป้องกันการนำโรคเข้าเล้าจากคน รถยนต์ พาหนะต่างๆ โดยมีบริเวณพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อหน้าเล้า ให้กับยานพาหนะที่

จะผ่านเข้าลำ นอกจากนี้อ่อนุญาตให้เยี่ยมหรือเดินไปใกล้ลำที่เป็นโรค เพราะจะนำโรคกลับมา
ยังฟาร์มของตนเอง

4) การป้องกันและลดความเครียดที่เกิดขึ้นในฝูงไก่

4.1) เลี้ยงไก่ในจำนวนที่เหมาะสมต่อพื้นที่ ไม่หนาแน่นจนเกินไป คือ
ไก่ตัวผู้ปล่อย 9 - 10 ตัวต่อตารางเมตร ไก่ตัวเมียปล่อย 11 - 12 ตัวต่อตารางเมตร

4.2) ปริมาณกระตักน้ำที่ใส่อาหารมีจำนวนเพียงพอ และโดยเฉพาะ
หน้าร้อนจะดูแลเรื่องน้ำกินให้มีเพียงพอตลอดเวลา นอกจากนี้จะพิจารณาให้วิตามิน หรือ อิเล็กโตรไลต์
ผสมในน้ำเพื่อเป็นส่วนช่วยลดความเครียดไก่

4.3) ปัญหาอากาศร้อน จะใช้มาตรการช่วยลดอุณหภูมิในลำ คือ การ
สเปรย์ละอองน้ำบนหลังคาโรงเรือน บริเวณรอบข้างโรงเรือน เปิดหลังคา เปิดพัดลมระบายอากาศ
ให้น้ำเย็นกิน เป็นต้น นอกจากนี้ต้องลดการไปรบกวนไก่ เพราะเสียงที่ดังจะทำให้ไก่มีการเคลื่อนไหว
มากและอุณหภูมิร่างกายของตัวไก่จะยิ่งเพิ่มสูงขึ้นอีก

5) การให้วัคซีนป้องกันโรคในไก่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ไก่สร้างภูมิคุ้มกัน
ขึ้นเองมีหลักการที่จะทำให้การทำวัคซีนบรรลุผล คือ ให้วัคซีนกับไก่ที่มีสุขภาพดี และในช่วงเวลา
ที่เหมาะสม

2.4.4 การจัดการด้านการให้วัคซีนป้องกันโรค

นอกจากการจัดการที่ดีจะช่วยให้ไก่มีสุขภาพดี โตเร็วแล้ว เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่
เนื้อในเขตที่ศึกษาจะทำการป้องกันโรคโดยการให้วัคซีนซึ่งถือเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ และวัคซีน
ป้องกันโรค คือ

- 1) โรคนิวคาสเซิล (ND)
- 2) โรคหลอดลมอักเสบ (IB)
- 3) โรคกัมโบโร (IBD)

ตารางที่ 2.5 การให้วัคซีนลูกไก่

อายุ (วัน)	วัคซีน	วิธีให้
1	IB	หยอดตาหรือสเปรย์
6 - 7	ND	หยอดตาหรือละลายน้ำ
12 - 14	IBD	ละลายน้ำ

สิ่งที่สำคัญในการทำวัคซีนคือ

1. ใช้วัคซีนที่มีคุณภาพ มีการเก็บรักษาถูกต้อง
2. มีโปรแกรมวัคซีนที่เหมาะสมกับสภาวะของโรคระบาดในท้องที่

3. มีวิธีทำและขนาดที่ให้ถูกต้อง

4. กำหนดวันที่ทำวัคซีนแล้วต้องทำให้ตรงเวลาถ้าไก่สุขภาพดี

2.4.5 การจัดการด้านการจำหน่ายไก่เนื้อ และระยะเวลาหยุดให้อาหารก่อนส่ง การจับไก่ขายเกษตรกรจะจับไก่ขายคืนบริษัทในราคาประกันตามที่ได้ทำ

สัญญาไว้

1) การจับไก่ขาย จะจับเมื่อไก่อายุประมาณ 6 สัปดาห์ หรือตามน้ำหนักเฉลี่ยตามที่ต้องการ

2) ก่อนจับไก่ จะต้องงดหรือหยุดให้อาหารประมาณ 9 ชั่วโมง แต่จะให้กินน้ำตลอดเวลาจนถึงเวลาจับไก่ขาย เพื่อป้องกันการตาย (การให้อาหารตลอดเวลาจนถึงเวลาจับขายจะทำให้มีอาหารตกค้างในกระเพาะพัก มีผลต่อน้ำหนักไก่และจะถูกตัดราคาเมื่อถึงโรงเชือด)

3) รถจับไก่ ก่อนเข้าฟาร์มต้องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อทุกครั้ง เพื่อป้องกันการนำโรคเข้าฟาร์ม

4) ช่วงอากาศร้อนพ่นน้ำก่อนการขนส่ง เพื่อช่วยลดความร้อน

5) การจับไก่จะต้องทำด้วยความนุ่มนวล เพื่อให้ไก่มีความเครียดน้อยที่สุด การจับไก่ที่มีการเตรียมที่ดี ส่งผลให้จับไก่ใหญ่ที่มีคุณภาพดี อัตราการสูญเสียจากการจับไก่ไม่มาก เน้นมากในเรื่องสภาพอากาศเวลาจับในเวลาจับไก่หากจับในช่วงอากาศร้อนมากๆ เกษตรกรมีโอกาสดาทุน (บริษัทเบทาโกร, 2544)

การเลี้ยงไก่พันธุ์หนัก (ไก่ใหญ่)

ความสัมพันธ์ในระยะแรกของการเจริญเติบโตกับการพัฒนาโครงกระดูกและสร้างเนื้อ เป็นไปอย่างช้าๆ ซึ่งเป็นผลดีต่ออัตราการเลี้ยงรอดสามารถที่จะเจริญได้อย่างรวดเร็วหลังจากอายุ 21 วันไปแล้ว ด้วยอัตราการแลกเนื้อและน้ำหนักที่ดีเยี่ยม การจัดการต้องสนับสนุนให้ลูกไก่มีการเริ่มต้นที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องให้เร่งการเจริญเติบโตหลังอายุ 21 วันได้

ทำอย่างไรไก่ถึงสุขภาพดี

1. สภาพโรงเรือน และสภาพแวดล้อมเหมาะสม
2. ลูกไก่สุขภาพดี
3. อาหาร และน้ำสะอาด มีคุณภาพ
4. มีโปรแกรมการป้องกันโรค และตรวจสอบสุขภาพ
5. การเตรียมเล้า
6. หลังจากไก่ตัวสุดท้ายออก
7. ฉีดพ่นยาฆ่าแมลงเพื่อกำจัดหนอนแมลงก่อนที่จะหนีออกจากเล้า

การรับลูกไก่

1. ตรวจสอบเวลาประมาณการเวลาลูกไก่มาถึง
2. เตรียมกกให้พร้อม (ใช้แผ่นโลหะ(อลูมิเนียม/สังกะสี) ล้อมกก)
3. เตรียมเครื่องกกให้พร้อม
4. เตรียมถังแก๊สให้เพียงพอ
5. เตรียมน้ำสะอาด และ อุปกรณ์ให้พร้อม
6. เตรียมอาหารลูกไก่ และ ภาตอาหารลูกไก่ให้พร้อม
7. ถ้ามีการให้ยา เตรียมยา และ อัตราส่วนการใช้ให้พร้อม

ก่อนลูกไก่มาถึง

1. เปิดเครื่องกกก่อนลูกไก่มาถึง อย่างน้อย 2-6 ชั่วโมง
2. ปรับอุณหภูมิเครื่องกก ให้ได้อุณหภูมิที่ระดับพื้น 35 องศาเซลเซียส
3. แกลบบริเวณใต้กกต้องอุ่นและแห้งสนิทก่อนลูกไก่มาถึง ถ้ามีแกลบเปียกให้ตาก

เปลี่ยนทันที

4. เตรียมน้ำลงในกระติกให้น้ำลูกไก่
5. กระติกน้ำลูกไก่ตามจำนวนที่ต้องใช้ อย่างน้อย 1 ใบ ต่อ 100 ตัว
6. นำกระติกน้ำทุกใบวางไว้ใต้เครื่องกกก่อนลูกไก่มาถึงเพื่อปรับอุณหภูมิน้ำ
7. นำลูกไก่ลงกก

ก่อนนำลูกไก่ออกจากกล่อง

1. ตรวจสอบสภาพกล่องลูกไก่
2. ตรวจสอบลูกไก่ว่าถูกต้องตรงกับใบรับลูกไก่หรือไม่
 - 2.1 จำนวนไก่
 - 2.2 รหัสข้างกล่องลูกไก่
3. จัดลูกไก่จากแหล่งเดียวกันเข้าเลี้ยงในเล้าเดียวกัน
4. กระจายกล่องลูกไก่วางรอบหัวกก
5. เปิดฝากล่องวางไว้ข้างๆ กก นำลูกไก่ออกจากกล่องลงในกก สุ่มนับจำนวนลูกไก่

และบันทึกจำนวนลูกไก่ลงเลี้ยง

6. ควรจับลูกไก่วางลงในกก ไม่ควรยกกล่องเทลูกไก่ลงกก
7. เก็บรวบรวมกล่องเปล่าและฝากล่องให้เรียบร้อย ตรวจสอบซ้ำและจดบันทึก

ประวัติลูกไก่

อุณหภูมิในการกกไก่

1. เย็นเกินไป - ลูกไก่จะสุมกัน และเริ่มไม่ตี ลูกไก่ที่หนาวสั่นจะตาย
2. ร้อนเกินไป - ความอยากอาหารลดลง สูญเสียน้ำ และขนขึ้นช้า
3. ลูกไก่จะรู้สึกสบายภายในบริเวณวงกก

4. ความแปรปรวนของอุณหภูมิที่แตกต่างไปจากอุณหภูมิเป้าหมายจะมีผลให้เกิดปัญหาต่อความสม่ำเสมอ

5. มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้อุณหภูมิที่ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อยในการพัฒนาให้เกิดความอยากอาหารและกระตุ้นพฤติกรรม

5.1 การสังเกตพฤติกรรมของลูกไก่ – เป็นตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุด

5.2 การแปรผลของความสัมพันธ์ได้อย่างง่ายในการกักที่เป็นแบบยกเป็นจุด

5.3 การกักๆ ไก่แบบทำทั้งเล้าทำให้สังเกตพฤติกรรมของลูกไก่ได้ไม่ยุ่งยาก

ความชื้น

1. ความชื้นจะมีผลต่ออุณหภูมิที่ไก่อุณหภูมิ

2. เมื่อความชื้นในอากาศเพิ่มขึ้น ลูกไก่จะรู้สึกอุณหภูมิสูงขึ้น

3. อุปกรณ์การให้น้ำแบบเปิด (กระดิกน้ำ) จะทำให้ความชื้นในอากาศสูงกว่าอุปกรณ์

ให้น้ำแบบปิด

น้ำ

1. ลูกไก่ต้องการน้ำที่สะอาด เปลี่ยนน้ำทันทีที่พบว่าสกปรก หรืออย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง

2. การเสริมอุปกรณ์น้ำ สามารถช่วยได้ใน 4 - 7 วันแรก

3. กระดิกน้ำลูกไก่ จะทำให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อโรคจากสิ่งแวดล้อมได้ง่าย

3.1 เมื่อมีการให้ยาหรือสารเสริม ควรให้ลูกไก่กินหมดภายใน 2 ชั่วโมง และล้าง

อุปกรณ์การให้น้ำทันที

3.2 ปรับระดับอุปกรณ์ให้น้ำให้เหมาะสม เมื่อไก่อายุมากขึ้น

อาหาร

1. การให้อาหารวันแรก ยิ่งเร็วยิ่งดี

1.1 กระตุ้นการดูดซึมไข่แดง

1.2 กระตุ้นการพัฒนาของกระเพาะและลำไส้

1.3 กระตุ้นการพัฒนาของระบบภูมิคุ้มกัน

1.4 มีผลต่อการเจริญเติบโตและน้ำหนักตัวไก่

2. ในช่วงไก่เล็ก ให้อาหารทีละน้อยแต่บ่อย เพื่อกระตุ้นการกินอาหาร

3. ในช่วง 7 วันแรก ควรให้อาหารอย่างน้อย 6 ครั้งต่อวัน

4. การให้อาหารในแต่ละครั้งควรให้หมดพอดี

5. ปรับความสูงของถังอาหารให้พอดี อย่าให้ไก่นอนกิน

การระบายอากาศ

1. วัตถุประสงค์ของการระบายอากาศ

1.1 กำจัดแก๊สพิษ ฝุ่น และความชื้นออกจากเล้า

1.2 นำเอาอากาศใหม่เข้าสู่ภายในเล้า

2. การระบายอากาศไม่ควรต่ำกว่าความต้องการของไก่
3. ลูกไก่ที่กำลังสบาย อุณหภูมิและความชื้นพอเหมาะ วัสดุรองพื้นแห้งและอุ่น ได้รับน้ำและอาหารเต็มที่ มักจะอยู่อย่างสงบเงียบ ไม่ส่งเสียงร้องผิดปกติ
4. ในช่วงอากาศเย็น (โดยเฉพาะกลางคืน) ไม่ควรปิดพัดลม จะทำให้ไก่ได้รับอากาศไม่เพียงพอ และ ระบายอากาศเสียออกได้น้อย มีผลต่อสุขภาพของไก่
5. การจุดหัวกก ในบริเวณด้านหน้าแล้ว จะช่วยให้อากาศเย็นที่เข้ามาให้อุ่นขึ้นได้ (ในกรณีที่ต้องเปิดพัดลม)

ความต้องการระบายอากาศต่ำสุด

อายุไก่ (wk)	0 °C - 15 °C CFM/1000 Birds	มากกว่า 15 °C CFM/1000 Birds
1	100	150
2	250	250
3	350	400
4	500	650
5	650	750
6	700	800

การเปิดพัดลม

การเปิดพัดลมให้เหมาะสมกับความต้องการของไก่เป็นการหาเวลาในการเปิดพัดลมในเวลา 5 นาที

โดยคำนวณจาก % เปิดพัดลมใน 5 นาที

$$= \frac{\text{ความต้องการการระบายอากาศต่ำสุด}}{\text{ประสิทธิภาพพัดลม}} \times 100$$

ประสิทธิภาพพัดลม

โดยประสิทธิภาพพัดลมขนาด 36 นิ้ว = 9,000 CFM/ตัว

48 นิ้ว = 19,000 CFM/ตัว

ตัวอย่าง

ไก่อายุ 5 วัน จำนวน 20,000 ตัว

$$\text{ความต้องการการระบายอากาศต่ำสุด} = \frac{20,000 \times 150}{1,000}$$

$$= 3,000 \text{ CFM}$$

% เปิดพัดลม 48 นิ้ว ใน 5 นาที

$$= \frac{3,000 \times 100}{19,000}$$

= 15 % ของ 5 นาที (5 นาที = 300 วินาที)

= 45 วินาที

การใช้การระบายอากาศต่ำสุด เหมาะสำหรับสภาวะที่อุณหภูมิภายนอกต่ำ ต้องการรักษาอุณหภูมิภายในแล้ว ในสภาวะที่มีความชื้นสูง หรือ เกิดก๊าซแอมโมเนียสะสมในแล้วต้องเพิ่มเวลาการเปิดพัดลม

ก๊าซแอมโมเนียในระดับต่ำ ต้องเปิดพัดลมเพิ่มขึ้น 15 วินาที

ก๊าซแอมโมเนียในระดับสูง ต้องเปิดพัดลมเพิ่มขึ้น 30 วินาที

มีความชื้นสูง (>70%) ต้องเปิดพัดลมเพิ่มขึ้น 15 วินาที

เมื่ออุณหภูมิภายนอกสูงขึ้น ต้องเปลี่ยนมาใช้ในการเปิดพัดลมตามอุณหภูมิ

การระบายอากาศ

ลักษณะอากาศที่ดี

ความชื้นสัมพัทธ์ 50 - 80 %

แอมโมเนีย ไม่เกิน 20 ppm.

ฝุ่น ไม่เกิน 15 มก/ตรม.

คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ไม่เกิน 50 ppm

คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ไม่เกิน 5000 ppm

ปัญหาที่เกิดจากการระบายอากาศไม่ดี

1. ไก่เครียด
2. ขนาดตัวไก่โตไม่สม่ำเสมอ
3. โดซ้า
4. อัตราตายสูง
5. ท้องมาน
6. ระบบทางเดินหายใจบกพร่อง

การเริ่มต้นเลี้ยง

1. การจัดการขึ้นอยู่กับลูกไก่
 - 1.1 ขนาดลูกไก่ (A หรือ a)
 - 1.2 แหล่งลูกไก่
2. ขนาดลูกไก่ มีผลต่ออุณหภูมิที่ใช้กกลูกไก่

- 2.1 ลูกไก่ที่มีขนาด a หรือ ลูกไก่ที่มาจากแม่ไก่สาว อุณหภูมิการกกควรสูงกว่า ลูกไก่ A และ ระยะเวลาการกกนานกว่า
 - 2.2 อุณหภูมิการกกลูกไก่ A 33 - 35 องศาเซลเซียส
 - 2.3 อุณหภูมิการกกลูกไก่ a 35 - 37 องศาเซลเซียส
3. แหล่งลูกไก่ มีผลต่อการให้น้ำ และ อาหารลูกไก่
 - 3.1 ลูกไก่ที่มาจากโรงฟักที่อยู่ใกล้ฟาร์ม (เดินทางไม่เกิน 4 ชั่วโมง) สามารถให้น้ำและอาหารได้ทันทีที่ปล่อยลูกไก่ลงก
 - 3.2 ลูกไก่ที่มาจากโรงฟักที่อยู่ไกลฟาร์ม (เดินทางมากกว่า 4 ชั่วโมง) ควรให้น้ำก่อนทันทีและอาหารหลังจากให้ลูกไก่กินน้ำได้ครบทุกตัวแล้ว
4. การสอนลูกไก่กินน้ำทันทีที่ลูกไก่ลงก ควรเริ่มสอนให้ลูกไก่กินน้ำเป็นทุกตัว
 - 4.1 เริ่มเดินตรวจและมองหาลูกไก่ที่กินน้ำไม่เป็น
 - 4.2 สอนลูกไก่เหล่านั้นให้กินน้ำเป็นทุกตัว
 - 4.3 ดำเนินการให้เสร็จเร็วที่สุด ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ชั่วโมง นับจากลูกไก่ตัวแรกลงสู่ก
 - 4.4 ลูกไก่ตัวใดยังกินน้ำไม่เป็น ควรตัดทำลายทิ้งทันที
5. การสอนลูกไก่กินอาหาร

นำถาดอาหารวางลงในก อย่างน้อย 1 ถาด ต่อ 100 ตัว โปรยอาหารลูกไก่ลงบนถาดอาหาร พร้อมเคาะเรียกลูกไก่ นำถาดอาหารลงพร้อมโปรยอาหารจนครบทุกก เริ่มเดินตรวจและมองหาลูกไก่ที่กินอาหารไม่เป็น สอนลูกไก่เหล่านั้นให้กินอาหารเป็นทุกตัว ดำเนินการให้เสร็จเร็วที่สุด ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ชั่วโมง นับจากวางอาหารถาดแรก
6. การตรวจสอบ
 - 6.1 การตรวจสอบการกินอาหารของลูกไก่
 - 6.1.1 4 ชั่วโมงหลังเริ่มกินอาหาร ควรมีอาหารอยู่ในกระเพาะพัก 95 - 100 % (ลูกไก่ อย่างน้อย 95 ตัว จาก 100 ตัว)
 - 6.1.2 ที่ 8 - 10 ชม. หลังกินอาหาร ควรมีอาหารอยู่ในกระเพาะพัก 80%
 - 6.1.3 24 ชม. หลังกินอาหาร ควรมีอาหารอยู่ในกระเพาะพัก > 95 %
 - 6.2 การตรวจสอบการกินน้ำของลูกไก่
 - 6.2.1 อาจใช้ Cevamune ใส่ในน้ำเพื่อเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการกินน้ำของลูกไก่
 - 6.2.2 ภายใน 2 ชั่วโมง ลูกไก่ต้องกินน้ำเป็นทุกตัว
 - 6.2.3 ต้องไม่พบลูกไก่ขาดน้ำเป็นเกล็ด ที่อายุ 2 - 3 วัน

เป้าหมายที่อายุ 7 วันน้ำหนักตัวไก่ มากกว่าหรือเท่ากับ 4 เท่า (เทียบกับอายุ 1 วัน) ถ้าน้ำหนักตัวน้อยกว่า 3.0 เท่า แสดงว่ามีปัญหา ทุกๆ 10 กรัมที่มากกว่าเป้าหมายที่อายุ 7 วัน จะได้น้ำหนักเพิ่มขึ้น 50 - 70 กรัมที่อายุ 42 วันและอัตราการตาย - คัดทิ้งไม่เกิน 0.75 - 1%

7. อุณหภูมิ - ความชื้นสัมพัทธ์

7.1 อุณหภูมิ (ฟาเรนไฮต์) + ความชื้นสัมพัทธ์ (%) (ไก่อายุมากกว่า 4 สัปดาห์) มากกว่า 160 จะทำให้ไก่เครียด ไม่กินอาหาร กินน้ำมากขึ้น

มากกว่า 165 จะทำให้ไก่เริ่มตาย

มากกว่า 170 จะทำให้ไก่ตายมาก

7.2 โดยทั่วไปต้องการอุณหภูมิที่ 20 - 22 เซลเซียส ตั้งแต่อายุ 21 วันเป็นต้นไป

7.3 อุณหภูมิต่ำ ตั้งแต่อายุ 30 วันเป็นต้นไป จะช่วยให้การเจริญเติบโต และ FCR ดี

8. น้ำ

8.1 ป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งแวดล้อม

8.2 ปรับระดับอุปกรณ์ให้น้ำให้เหมาะสม

8.3 ปรับแรงดันน้ำ (ปริมาณน้ำ) ให้เหมาะสม

8.4 การปรับแรงดันน้ำโดยวัดจากปริมาณน้ำไหลผ่านนิปเปิล

ปริมาณน้ำไหลผ่านนิปเปิลที่อายุต่างๆ = (อายุ (สัปดาห์) x 7) + 20 ซีซี / นาที

9. อาหาร

9.1 ให้ไก่มีอาหารกินตลอดเวลาไม่ให้ไก่เกิดความหิว

9.2 ปริมาณอาหารที่ให้ในแต่ละครั้งให้ไก่กินหมดพอดี ไม่ควรให้มากจะเกิดการ

สะสม ทำให้อาหารสูญเสียความน่ากิน

9.3 ปรับระดับอุปกรณ์อาหารให้เหมาะสม

10. การระบายอากาศ

10.1 นำอากาศบริสุทธิ์เข้าแล้ว

10.2 ถ่ายเทความชื้นออกนอกแล้ว

10.3 ถ่ายเทอากาศเสียออกนอกแล้ว

10.4 ปรับอุณหภูมิภายในแล้ว

10.5 ลดปริมาณฝุ่นในแล้ว

11. ความเร็วลม

11.1 1 เมตร / วินาที ผ่านตัวไก่ ทำให้อุณหภูมิลด 3 °C

11.2 สภาวะปกติใช้ความเร็วลม 2 เมตร / วินาที

11.3 สภาพร้อนผิดปกติใช้ความเร็วลมได้ 3 เมตร / วินาที

11.4 ความเร็วลม 4 เมตร / วินาที ทำให้ไก่อยู่ไม่สบาย